

nih in dramatičnih umotvorov za dve leti; naredba trgovinskega ministerstva z dne 21. junija 1893, št. 103 drž. zak., da se smejo vrednostni papirji shranjevati tudi pri avstrijsko-ogerski banki; zakon z dne 26. decembra 1893, št. 208. drž. zak., s katerim se podaljšuje zakon z dne 3. marcija 1868, št. 17. drž. zak. o prostosti koleka in pristojbin pri zloževanju zemljišč; zakon z dne 26. decembra 1893, št. 209. drž. zak., s katerim se preminjajo nekateri propisi zakona z dne 9. marcija 1889, št. 30, drž. zak. o pristojbinskih olajšavah pri konverziji dolgov; zakon z dne 26. decembra 1893, št. 210. drž. zak., s katerim se znižujejo kolkovine pri mesec ne presegajočih odpovedbah stanovanj in pri sporih o takih odpovedbah; naredba finančnega ministerstva z dne 4. avgusta 1893, št. 132. drž. zak. o pristojbinah listin, s katerimi se odpusti zastavna pravica na nepremičnine, ako tirjatev sama še obstoji; itd. Važna za nas je posebno tudi naredba pravosodnega ministerstva z dne 3. novembra 1893, št. 160. drž. zak., s katero se ustanavlja novo okrajno sodišče v Cirknici in ona finančnega ministerstva z dne 22. decembra 1893, št. 186. drž. zak., s katero se je v Cirknici ustanovil davčni in sodni depozitni urad.

Upajmo, da se bode pot, katera se je radi reforme našega prava minolo leto nastopila, letos nadaljevala, tako da bode mogel kronist začetkom prihodnjega leta zabeležiti uže kaj uspeha.

V Ljubljani ob novem letu 1894.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Revizije v glavni stvari v prvi instanci podlegle in v drugi instanci vspele stranke proti višjesodnemu izreku o troških ni smatrati kot izvanredne, ampak kot redne.

Vprašanje, če je revizija stranke, katera je podlegla v prvi instanci, toda vspela v drugi instanci, proti višjesodnemu izreku o troških redna ali izvanredna, razsodilo se je večkrat različno. Vsled tega ukrenilo je najvišje sodišče, da se posvetuje o tem vprašanji

v polnem senatu, kateri je sklenil po temeljiti razpravi, da se vpiše v repertorij izrekov na čelu navedeni pravni stavek.

Pri posvetovanji najvišjega sodišča sklenilo se je, da se navedó sledeči razlogi za navedeni rek: Z ozirom na § 260. o. s. r., odnosno na § 340. gal., 339. tir. in § 330. ital. s. r. ravnalo se je včasih z revizijo preje navedene kakovosti kakor z izvanredno, ker se je menilo, da sta odločbi prve in druge instance v toliko jednaki, ker se vidi troškovni zahtevek presegajoč višjesodno prisojbo troškov zavrnjen v obeh stopnjah in torej pritožitelj skuša pridobiti v tretji instanci ugodnejšo odločbo, kakor jo je uže dosegel po apelaciji. Navadno ravnalo se je pa s takošno revizijo kakor z redno, ker je revizija po zakonu izvenredna samo tedaj, kedar se potrdi odločba prve instance po apelacijskem sodišči, kajti zakon zahteva, da sta o izpodbijani točki jednoglasna izreka, in ker zakon ne pozna kriterija, ki se je rabil v praksi »da se je v obče ugodilo pravdni stranki, ki poda revizijo« (odločbi najvišjega sodišča z dne 15. oktobra 1884, št. 10123 in z dne 26. novembra 1884, št. 13186.)

Slednji nazor prilega se smislu in duhu zakona. Namišljene jednakosti odločeb nižjih instanc v tem slučaju ni; vsekako bila bi samo navidezna, katere pa v resnici ni. Prvi sodnik, kateri je zavrnil nepogojno tožbeno zahtevo, niti ni imel prilike, da bi razsojeval o zahtevku tožitelja radi povračila troškov. Ker je ta zahtevek pritiklina (akcesorij) izreka o glavni stvari in je le tedaj v zakonu upravičen, ako se ugotovi tožbeni zahtevi popolnoma ali deloma, prvi sodnik, ko je tožbeno zahtevo zavrnil, sploh ni imel povoda razsojevati o tožiteljevem zahtevku radi povračila troškov. S tem, da se je tožbena zahteva nepogojno zavrnila, ostal je tožiteljev zahtevek radi povračila troškov brez podlage in še le tedaj, ako se v drugi instanci premeni prvosodno odločbo v glavni stvari in razsodi po tožbeni zahtevi, stopi tožiteljev zahtevek radi povračila troškov v pravno veljavo. V tem slučaju razsojuje se prvič o tožiteljevem zahtevku radi povračila troškov in je torej dotični izrek druge instance prvi izrek, proti kateremu se nikakor ne sme uporabljati samo izvanrednih pravnih lekov, temveč se mora dopustiti redni pravni lek revizije. Tožitelja pripravilo bi se sicer ob instanco in bi izvanredna revizija ne dala dovoljnega nadomestila za pristoječo mu redno revizijo, posebno tedaj ne, ako gre le za

visokost troškov, katere je povrniti, o ničnosti sploh ne bi bilo govora, o očitni krivici pa javaljne kedaj.

Kar se je reklo o tožiteljevem zahtevku radi povračila troškov, veljati mora samoumno tudi gledé toženčevega zahtevka radi povračila troškov, tako da bi mu pristojal, ako je podlegel v prvi instanci, zmagal pa v drugi, jednako pravni lek redne revizije proti višjesodnemu izreku o troških.

Ob enem ukrenilo se je, da se vpiše na čelu navedeni pravni stavek v repertorij izrekov pod št. 159.¹⁾

¹⁾ Št. 158. glej v 5. št. str. 144. l. 1893. Slov. Pravnika

b) Kako je razlagati dogovor, da je posojilo neodpovedno, ako se plačujejo obresti poluletno naprej?

Antonija R. in Emil R. priznala sta z zadolžnico z dne 22. oktobra 1863. l., da dolžujeta Franu L. dve kranjski zemljiško-odvezni obligaciji po 1000 gld., z zadolžnico z dne 30. junija 1864. l., da dolžujeta kranjsko zemljiško-odvezno obligacijo po 1000 gld., z zadolžnico z dne 20. novembra 1864. l., da dolžujeta zopet dve kranjski zemljiško-odvezni obligaciji po 1000 gld. in z zadolžnico z dne 28. novembra 1865. l., da dolžujeta posojilno gotovino v znesku 1050 gld. Terezija L. kot dedič Ane L., pravne naslednice Frana L., prosila je s tožbo, naj se razsodi: Toženca dolžna sta temeljem zadolžnice z dne 22. oktobra 1863. l. »in solidum« plačati posojilo obstoječe iz dveh komadov pet odstotnih kranjskih zemljiško-odveznih obligacij po 1000 gld. konv. velj. tekom 14 dni na ta način, da v tem času tožiteljici izročita dve jednaki obligaciji, ker bi bila sicer upravičena temeljem razsodbe od obeh tožencev iztirjati nerazdelno vrednoto obeh obligacij v znesku 2100 gld. potem izvršila. Tožiteljica skrbila oziroma preuredila je v konečnem govoru tožbeno zahtevo tako-le: Toženca dolžna sta temeljem zadolžnice z dne 22. oktobra 1863. l. vrniti tožiteljici nerazdelno posojilo, katero je obstalo iz dveh komadov kranjskih zemljiško-odveznih obligacij po 1000 gld. konv. velj., v isti vrednosti v znesku 1869 gld. av. velj. Proti tožbeni zahtevi ugovarjala sta toženca, da jima je Ana L. z izjavo z dne 20. maja 1879. l. zneske od iz preje navedenih zadolžnic pustila neodpovedno s pogojem, da jej takoj

plačata zaostale obresti, kolikor niso zastarale, obresti, katere bodo zapadle v bodoče, pa da plačujeta za pol leta vnaprej. To izjavo je Ana L. natančneje določila v pismu z dne 24. maja 1879. l., v katerem pravi, da so tudi vezane na njeno izjavo tretje osebe, ako se pogoji izpolnjujejo. S to izjavo odpustila je Ana L. tožencema dolg popolnoma, ako izpolnjujeta pogoje. Ako se pa ta izjava uže ne tolmači v tem smislu, razlagati se mora vendar tako, da je posojilo neodpovedno do smrti tožencev. Ta izjava veže pa tudi tožiteljico, ker je dedič Ane L. in ker sta toženca pogoje vedno izpolnjevala. Proti temu ugovarjala je tožiteljica, da se navedena izjava Ane L. nikakor ne sme smatrati odpustom dolga in da je bila tirjatev neodpovedna samo do smrti Ane L. Pomen te izjave je Ana L. sama po 20. majniku 1879. l. razlagala tako, da je tožencema obljubila pustiti jima posojila samo do svoje smrti neodpovedno, tako razlagala jo je izrecno v prisotnosti tožencev, ne da bi slednja temu ugovarjala, ter da je Ana L. dodatno svojej izjavi z dne 20. maja 1879. l. pisala in odposlala tožencema izjavo, katero sta prejela, da pusti tožencema posojila s svojo izjavo z dne 20. maja 1879. l. neodpovedno samo za dobo svojega življenja in da nikakor ne mara, da bi bili ž njo vezani tudi njeni dediči. Ta ugovora dokazati ponudila se je tožiteljica z zanikavno nevračno glavno prisego. Proti prvemu tožbenemu zahtevku ugovarjala sta toženca tudi, da tožiteljica zahteva nekaj nemogočega, kajti kranjskih zemljiško-odveznih obligacij uže od 1. januarija 1889. l. ni več, ker so se takrat zamenile, da pa tudi tožiteljica k večjemu sme zahtevati znesek 1869 gld., ker je bila to vrednota dveh omenjenih obligacij dne 23. oktobra 1863. l. Proti skrčenemu oziroma prenašenemu tožbenemu zahtevku ugovarjala sta pa toženca, da je taka premena nedopustna.

Mestno del. okrajno sodišče v Lj. ugodilo je z razsodbo z dne 31. oktobra 1892, št. 23253 tožbeni zahtevi proti temu, da toženca ne prisežeta navedenih zanikavnih glavnih priseg.

Razlogi:

Odločilno v tej pravdi je tolmačenje izjave Ane L. z dne 20. maja 1879. l. Ako se pa smatra, da veže ta izjava po njenem besedilu tudi tožiteljico, odločilna je v tem slučaju okolščina, če se je dogovorilo po njeni napravi med Ano L. in tožencema, da bodi

posojilo neodpovedno samo za življenja Ane L. S to izjavo so se določbe prvotne zadolžnice, na kateri temelji tožba, premenile samo gledé vrnitve, ker se je upnica zavezala posojila dotlej ne odpovedati, dokler se bodo plačevale obresti poluletno vnaprej. Ta izjava pa vendar ne opravičuje smatrati, da upnica sploh ni več mislila na vrnitev. Plačilo sme zahtevati upnik še le v trenutku, ako je dolžnik ostal z obrestmi na dolgu. Torej je tudi določen čas vrnitve in veljajo o pogodbenem razmerji med Ano L. in tožencema, oziroma sedaj med tožiteljico in tožencema še vedno kriteriji §-a 983. obč. drž. zak. S to izjavo se pa nikakor ni sklenila pogodba, ki bi vezala samo jednostransko, kakor trdi tožiteljica, ampak pogodba, ki veže dvostransko, ker se ni samo Ana L. zavezala ž njo, da pusti posojilo neodpovedno, ako dolžnika plačata dotlej zaostale obresti in nadaljne obresti vsakega pol leta vnaprej, ampak tudi toženca zavezala sta se s to izjavo, da plačujeta obresti od posojila na navedeni način. Ako bi torej bilo besedilo te izjave sploh v kakem oziru dvomljivo, bila bi merodajna za razlago izjave določila drugega dela §-a 915. obč. drž. zak. Tožiteljica trdi, da je Ana L. samo za dobo svojega življenja obljubila pustiti posojilo neodpovedno, kar sledi iz izjave same, ker je ni napravila tudi v imenu svojih dedičev in pravnih naslednikov. Ta trditev je pa neosnovana, kolikor se opira na izjavo samo. To sledi iz tega, ker je tožiteljica jedini dedič Ane L. Kot jedini dedič prevzeti mora pa v smislu določil §-ov 548. in 918. obč. drž. zak. vse pravice in dolžnosti izvirajoče iz pogodb zapustnikovih, razun onih, katere se opirajo na osebne razmere in zmožnosti ali če so bili dediči izvzeti uže po pogodbi sami ali po zakonu. Ni pa treba posebej razmotrivati, da preje omenjena zaveza Ane L. ni taka, ki bi se opirala na osebne razmere in zmožnosti. Po besedilu te izjave se tudi niso izvzeli dediči zapustnice, niti niso izvzeti po zakonu. Sklepati se mora torej, da po samem besedilu ta izjava veže tudi tožiteljico. Tožiteljica trdi pa, da je Ana L. pred in po podpisu te izjave rekla, da se odpove samo za dobo svojega življenja pravici posojila odpovedati tožencema in da podpiše listino samo v tem smislu. Izjave, katere so se storile baje pred podpisom navedene listine, so brez pomena, tudi če bi se dokazale, ker je besedilo listine v protislovji ž njimi. Drugače je pa z izjavami, katere so se storile baje po podpisu listine, vendar tudi te le, v kolikor so se storile v prisotnosti

tožencev in če sta je toženca vzela molčé na znanje. Ako bi se to dokazalo, mora se soditi, da sta toženca s tem, da sta molčala na to poznejšo izjavo, pripoznala jo in bi se tako pač izvzela tožiteljica kot njen jedini dedič, da so posojila neodpovedna, ako se izpolnjujejo večkrat omenjeni pogoji. Tožiteljica trdi tudi, da je Ana L. pisala tožencema v tem zmislu dodatno izjavo, katero sta toženca prejela. Tudi ako bi se to dokazalo, ne veljala bi zaveza tožiteljice, da ne odpove posojil. Priče o tem niso vedele ničesar pozitivnega povedati. Izid pravde odvisen je torej od prisega o okolščini, da se je poznejša izjava storila pismeno ali ustno. Opravičeno je pa, da sta se prisegi ponudili nezavračno, ker morata toženca vedeti o tej izjavi, nasprotno se pa ni trdilo, da je bila tožiteljica pri tej izjavi prisotna in je tudi mogoče, da z Ano L., akoravno je njena mati, o tem sploh ni govorila. Ni pa bilo treba razmotrivati vprašanja, če sta toženca izpolnjevala dolžnost plačevati obresti pol leta vnaprej, ker opira tožiteljica tožbo samo na to, da je neodpovednost posojila končala se s smrtjo Ane L. Kar se tiče premembe tožbene zahteve opomniti se pa mora, da to ni prav za prav prememba, ampak samo skrčenje in torej dopustno.

Proti tej razsodbi vložili sta apelaciji obe stranki. Tožiteljica, ker se je razsodilo na prisegi, toženca pa ker se je tožbeni zahtevi sploh ugodilo. Višje deželno sodišče v Gr. odbilo je tožbeno zahtevo z razsodbo z dne 10. maja 1893, št. 4066 začasno povsem.

Razlogi:

Po vsebini listine z dne 20. maja 1879. l., katera se razlaga različno po obeh strankah, zavezala se je Ana L., da pusti tam navedena posojila, med njimi tudi prepirni znesek neodpovedno tožencema s pogojem, da se jej plačajo obresti, kolikor dotlej še niso zastarali, v bodoče zapadle obresti pa plačujejo poluletno vnaprej. Tožiteljica zanikuje sicer, da bi bila toženca spolnjevala točno ta pogoj, trdé, da sta toženca od obrestnih plačil samolastno odtrgovala zneske, vendar te trditve ni natančneje razložila, niti za njo ponudila dokazov. Iz navedeb ugovora, katere se niso posebej zani-kale, kakor tudi iz prilog posneti se pa mora, da sta toženca za časa tožbe (17. aprila 1891. l.) plačala obresti iztoženega zneska za čas do 1. maja 1891. l. in sicer po tožbi, toda pred plačilnim dnevom tudi obresti za čas od 1. maja do 1. novembra 1891. l., da sta

torej toženca izpolnila pogoj, s katerim se jima je pustilo posojilo neodpovedno. Vender misli tožiteljica, da je upravičena, posojilo zahtevati nazaj, ker smatra omenjeno izjavo kot osebno zavezo zapustnice, katera nje kot dedič ne veže, ter je formulovala tožbeno zahtevo, v končnem govoru na vrnitev vrednote obligacij. To pa nikakor ni nedopustna prememba tožbene zahteve. Moralo se je torej soditi o stvari sami. V tem oziru mora se pa opomniti, da se je vložila tožba za časa, ko je tožiteljica uže prejela obresti za daljnji obrok, torej vsekako pred pretekom tega časa ne more tirjati glavnice. Tožbeno zahtevo moralo se je torej zavrniti kot prezgodnjo.

Vsled revizijskih pritožeb obeh strank potrdilo je najvišje sodišče z rzsodbo z dne 3. oktobra 1893, št. 9073 višjesodno rzsodbo iz sledečih razlogov:

Ker je prvo sodišče pogojno ugodilo tožbeni zahtevi, višje sodišče pa ugodivši apelaciji tožencev začasno odbilo tožbo, torej prenaradilo prvosodno rzsodbo na korist tožencev, je revizija tožencev, v kolikor zahtevajo še ugodnejšo rzsodbo, izvenredna. Tej ugoditi bi se pa moglo le, ako bi bili pogoji dvor. dekreta z dne 15. februvarija 1833, št. 2593. z. j. z. Teh pogojev pa ni, ker ni očividna krivica, ako nižja sodišča, oziraje se na določbe §-ov 1376. in 1379. obč. drž. zak., ne smatrajo izjave z dne 20. maja 1879. l. prenovljeno pogodbo, kakor tudi ne krivice v tem, da se je tožba začasno odbila. Definitivno se pa tožbene zahteve radi tega ni moglo odbiti, ker priznata toženca sama, da bi bila zavezana plačati glavnico, ako bi ne bila plačala pravočasno obrestij. Radi tega zabraniti moralo se je pa uže s to rzsodbo, da se ne bode moglo ugovarjati »res iudicata«. Ničnosti, ki bi se bila zgodila, pa toženca tudi ne trdita in se je tudi ni moglo najti v spisih. Revizijske pritožbe tožiteljice ne more se pa imenovati niti redne niti izvanredne, ker se v njej nikjer ne zahteva, ali se naj rzsodba prvega sodišča zopet uveljavi, ali še ugodneje rzsodi. Revizijska pritožba naperjena je torej samo proti razlogom višjesodne rzsodbe in se kot tako ne more na njo ozirati, ker so dovoljena pravna sredstva samo proti rzsodbam ne pa proti razlogom. Ako bi se pa smatrala ta pritožba tudi izvanrednej, bi se jej ne moglo ugoditi, ker ni pogojev dv. dekreta z dne 15. februvarija 1833, št. 2593. z. j. z. Na okolščino, ki se je navedla še le v tretji instanci, da je namreč toži-

teljica odpovedala glavnico tožencema, predno sta jej poslala po pošti obresti, se v smislu §-a 257. o. s. r. ni moglo ozirati. Sicer pa ni očitne krivice ali ničnosti, niti v pravnem mnenji, katero navaja prvo sodišče v svojih razlogih, da mora namreč tožiteljica kot dedič Ane L. prevzeti v smislu §-ov 547. in 918. obč. drž. zak. zaveze iz izjave z dne 20. maja 1879. l., niti v višjesodni razsodbi, da je namreč tožba prezgodnja, ker je tožiteljica vsprejela obresti za daljni obrok. Revizijska pritožba tožiteljice pa tudi ni upravičena, ako se jo smatra redno in bi se sodilo, da zahteva, naj se uveljavi zopet prvosodno razsodbo. Kajti tam niso v prisežnih besedilih navedene okolščine, ki bi bile merodajne za to pravdo. Akoravno bi se namreč dokazalo, da je Ana L. svojo izjavo z dne 20. maja 1879. l. tolmačila v prisotnosti tožencev, ne da bi slednja ugovarjala, v tem smislu, da smatra neopovednost iztožene glavnice samo za dobo njenega življenja, ali da je v tem smislu pisala, bi se vendar v tem, da toženca takemu razlaganju nista ugovarjala, ali pa da nista na tako pismo odgovorila, ne moglo izpoznati tako dejanje, ki s preudarkom vseh okolščin, ne da pametnega vzroka dvomiti o tem, da bi bila toženca zadovoljna odpovedati se svojej pravici izvirajočej iz navedene listine. Revizijske pritožbe obeh strank morale so se torej zavrniti. Kar se tiče revizijskih troškov, povrniti bi je morali stranki druga drugej v smislu §-ov 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak., ker so pa jednaki, se pobotajo.

c) Odstop tirjatve „donationis causa“ zahteva v veljavo obliko notarskega akta.

O tožbi Marije R. proti Antonu K. pcto. 412 gld. 50 kr izdalo je okrajno sodišče v Kozjem razsodbo z dne 30. marcija 1893, št. 1807:

Tožbena zahteva: »Toženec Anton K. je dolžan pripoznati, da je mati Marija K. dne 22. junija 1891. l. dogovorila se ž njim in s tožiteljico tako, da razdeli svoj del dedščine za ranjkim Francetom K., katero je imela iskati vsled prisodnega pisma z dne 5. oktobra 1871, št. 4241 pri tožencu Antonu K. v znesku 825 gld. med njima kot svojima jedinima zakonskima otrokoma za vsakega nju na polovico tako, da je tožencu kot dolžniku odpustila polovico te

svoje tirjatve v znesku 412 gld. 50 kr., ob jednom pa odstopila drugo polovico v znesku 412 gld. 50 kr. tožiteljici in tožencu naložila izplačati to drugo polovico v znesku 412 gld. 50 kr. tožiteljici po njeni smrti, kot dnevnu, kedaj tirjatev zapade — toženčevo v razpisalnem zapisniku z dne 27. avgusta 1891. l. stavljeno zahtevanje, da se ta druga tožiteljici nakazana polovica iste tirjatve smatra kot materino zapuščinsko premoženje in da bi se imelo to po dedinstvu razdeliti med njima vsakemu po 206 gld. 25 kr. je torej neupravičeno in toženec je dolžan izplačati tožiteljici celo njej odstopljeno polovico preje materine tirjatve za ranjkim Francetom K. v znesku 412 gld. 50 kr. s 5% zamudnimi obrestmi od 25. junija 1891. l. do plačila in pravnih stroškov pod eksekucijo v 14 dneh — se z a v r n e.

Razlogi:

Obojestransko je priznано, da je mati spornih strank Marija K. 22. junija 1891. l. par dni pred svojo smrtjo odpustila od svoje v plačilni obljubi toženčevi se nahajajoče tirjatve v znesku 825 gld. polovico, to je 412 gld. 50 kr. svojemu sinu, tožencu, in da se je o tem odpustu sestavila listina »Schulderlassungsurkunde« z dne 22. junija 1891. l., v kateri se izreka ta odpust.

V istini se torej vsebina te listine v kolikor izreka, da mati odpusti svojemu sinu polovico tirjatve, ne pobija, tožiteljica marveč zahteva, da toženec prizna, da je mati ravno takrat drugo polovico njej odstopila, da je bila ona, nasprotnik in mati s tem zadovoljna, — da bi se torej tudi ta dogovor moral vstaviti v listino, in slednjič zahteva, da jej plača ta znesek 412 gld. 50 kr. s 5% zamudnimi obrestmi od 25. junija 1891. l. V prvo je rešiti vprašanje, je-li ima ta dozdevni domenek mej tožiteljico in njeno materjo oziroma tožencem in sicer gledé odstopa kake pravne posledice in kako je označiti to pravno opravilo. Da o assignaciji ne more biti govora, razvidi se takoj iz določbe §-a 1401. obč. drž. zak., katera govori o nakazanem upniku, tukaj o tožiteljici nasproti njeni materi kot upnici. Tožiteljica pa sama ne trdi, da bi jej bila mati kaj dolžna. Pač pa se mora smatrati to kot odstop tirjatve, »causa« odstopu je ali kup ali menja, ali kako drugo opravilo, — in veljavnost odstopa ni vezana na nobeno pogodbeno obliko. V tem slučaju pa je očitvidno vodil mater »animus donandi«, »causa« je torej daritev ali veljavnost daritve bodi si tudi remuneratorične mora se preso-

jati po dotičnih zakonskih določilih. Tožiteljica sama ne trdi, da bi ta daritev smela veljati kot volilo, ker se ni ravnalo po propisanih oblikah, pač pa vidi v materini naredbi odstop »mortis causa«, kar izhaja iz tožbenega petita, ker zahteva 5% zamudne obresti od 25. junija 1891. l. dalje trdeč, da je mati umrla 24. junija 1891. l. Daritev se je pa sklenila brez dejanske predaje in obdarjenec dobiva samo takrat tožbeno pravico, ako se ta pravica po pismu ustanovi, § 943. obč. drž. zak.; v smislu §-a 956. obč. drž. zak. se ima daritev na primerljaj smrti le takrat smatrati pogodbo, kedar je obdarjenec daritev vzel, darovalec se pravice do preklica izrecno odpovedal, in ako se je zastran tega pismo izročilo obdarjencu. Po zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak. pa je veljavnost kake daritvene pogodbe odvisna od oblike notarskega akta. V tem slučaju pa se mati ni odpovedala pravici preklica niti se ni napravil notarski akt, brez pomena bi torej bilo, ako bi se materine od tožnice navedene besede bile tudi postavile v listino spisano dne 22. junija 1891. l. in ako bi toženec trditvam tožiteljice ne oporekal. Iz neveljavne pogodbe pa ne izhaja za tožiteljico nikaka pravica in za toženega nikaka dolžnost.

Isto velja tudi, če se je odstop vršil »inter vivos«, ker to značaja daritve ne premeni, in zakon brez izjeme zahteva pri daritvah brez predaje notarski akt. Tožbeni zahtevki zavrniti se je moral kot neutemeljen tudi za slučaj, ako je mati v resnici ustno pred pričami odstopila tožiteljici polovico tirjatve v znesku 412 gld. 50 kr.; zaradi tega odpade daljno razmotrivanje, ali se je uže dognal ta dokaz ali bi ga bilo treba še dopolnjevati. Da bi bil radi tega odpust toženca neveljaven ali odvisen od veljavnosti odstopa, se ni trdilo.

Višje deželno sodišče v Gradci je vsled apelacije tožiteljčine tožbeni zahtevki z naredbo z dne 26. julija 1893, št. 5900 zavrnilo glede tega, da bi bil toženec dolžan pripoznati, da je mati naročila njemu odstopljeno tirjatev 412 gld. 50 kr. tožiteljici po njeni smrti kot dnevni dospelosti te tirjatve plačati in glede tega, da bi se prisodile 5% ne zamudne obresti od dne 25. junija 1891 do dne vročitve tožbe, — v ostalem mu je pa ugodilo in preinačilo I. razsodbo iz sledečih razlogov:

Tožiteljica zahteva, da pripozna toženec kot »debitor cessus« odstop tirjatve in plača odstopljeni znesek. Raziskavati je torej najprej, da-li se je ta odstop res vršil. To se pa mora po izidu

tožiteljčinega dokazovanja gotovo potrditi. Odstop vršil se je na ta način, da je toženec pred pričami in v prisotnosti tožiteljice izjavil, češ, da je volja materina, da od njene tirjatve 825 gld. dobita on (toženec) in tožiteljica vsaki polovico to je 412 gld. 50 kr. — in da je mati temu z glavo prikimala. Glede tega važnega dejstva se zlagata izpovedbi obeh klasičnih prič J. Sch. in J. Č. popolnoma, mož tožiteljčin F. R. torej zavržna priča, potrdil je sicer tudi ta dogodek, trdil pa je, da se je vršil pred prihodom napominanih dveh prič. Nedvomno je torej, da je toženec potem sestavil listino, ki vsebuje le odpust polovice terjatve njemu na korist, in da je nje vsebino ustno proglasil navzočim. Po izpovedbah prič J. Č. in F. R. govoril je toženec takrat zopet o tem, da pripada njemu polovica tirjatve, druga polovica pa sestri. Mati je potem podkrižala listino. Tudi priča J. Sch. pravi, da toženec ni tako govoril, kakor se je glasil spis, vendar se pa besed več ne spominja. Iz tega dogodka razvidi se jasno, da je bilo spornima strankama v prvi vrsti tožencu samemu do tega, da bi mati njima na korist »inter vivos« razpolagala, kajti sicer bi ne bilo treba celega dogovora, ki ga je toženec namenoma z nekako svečanostjo obdal, ker bi isti uspeh, namreč, da bi pripadla tirjatev po polovicah obema strankama po materini smrti, nastopil itak vsled postavnega dednega nasledstva. Toženec si je tudi nemudoma priskrbel dokazilo o opravi, v kolikor je bilo njemu v korist, pri tej priliki vzbudil je pa, bodi si namenoma, — bodi si iz nebržnosti pri prisotnih mnenje, da vsebuje ista listina tudi dispozicijo izrečeno sestri v korist. S polno pravico tožiteljica tudi trdi, da je imela mati očitno namen razpolagati o celi tirjati v korist obema otrokoma. Pri dogodku, kakoršnega slikajo priče, pač ni mogla misliti na to, da bi razpolagala le o jedni polovici in le na korist toženčevu. Iz tega pa sledi, da je mati hotela, da stopi tudi njena odredba storjena v korist tožiteljici v veljavo in sicer takoj. V tem smislu je razlagati njeno prikimanje pri ustnem dogovoru, in njeno pritrdjevanje po prečitani listine, ki je po njenem mnenji vsebovala tudi odredbo hčeri v korist. Da je tožiteljica vsprejela takoj odstoj tirjatve, o tem ni dvomiti niti tedaj, ako bi ne bila uže prej izrekla svoje zadovoljnosti v tem pogledu, kakor to trdi priča F. R. Gotovo je vsprejela tožiteljica, ki je bila pri tem dogodku vedno navzoča, molčè ta odstoj in to tem bolj, ker so vsi navzoči, posebno toženec sam, po

svojih izjavah, očitvidno smatrali vsprejem kot sam ob sebi razumljiv in ker tudi toženec ni vsprejel izrecno odpusta. S tem je pa cesija postala perfektna, prehod tirjatve na tožiteljico dovršen (§-a 1392. in 1393. obč. drž. zak.), predaje ni bilo treba nikakšne več. Zato tudi veljava tega odstopa, če tudi vsebuje daritev, ni odvisna od oblike notarskega akta, kajti tega je po zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak. le treba pri takih daritvah, pri kojih se pri sklepu pogodbe ne vrši ob enem predaja, marveč bi se imela še le pozneje vršiti. Ako toženec nadalje trdi, da bi taka daritev bila daritev »mortis causa« in zato radi nedostatka zakonitih znakov in oblike neveljavna, potem govori proti lastnemu svojemu prepričanju in lastni vednosti. Da so vsi udeleženci, pred vsemi toženec in mati, nameravali opravilo mej živimi, koji naj bi takoj stopili v veljavo, se je uže poprej pokazalo. Tega nikakor ne ovira okolščina, da je dospela tirjatev materina še le z njeno smrtjo v plačilo, kajti če mati tudi sama ni imela pravice iztirjati ta znesek pri tožencu, — bila je njena tirjatev vender gotova in brezpogojna zato mati ni bila samo upravičena »mortis causa« o nji razpolagati, marveč jo tudi »inter vivos« prenesti (§-k 1393 in 1394 obč. drž. zak.).

Umeje se pa, da bi tudi cesijonar ne zamogel pred materino smrtjo zahtevati plačila, ker tirjatev prej v plačilo ne dospe. Toženec sam je priznal to s tem, da je dal odredbi storjeni njemu na korist obliko odpusta dolga mej živimi. Ostaja še uvaževati ugovor toženčev, da je tožiteljica sama priznala tekom zapuščinske razprave po Mariji K. dne 27. avgusta l. 1891. pred sodnim komisarjem, da ji je mati zadevno polovico tirjatve naklonila kot dedščino ali prav za prav kot volilo

V kolikor ta trditev vsebuje dejanskega, ovržena je po uže navedem dokazovanji, in torej tudi kot izvensodno priznanje nima nikakoršne procesualne vrednosti. S to izjavo pa tudi nikakor ni priznala tožiteljica toženčeve zahteve, ker se je ravno s to izjavo njegovi zahtevi protivila. Konečno ta navedba vsled tega nima važnosti, ker se sploh volilo, kakor dokazano ni imelo v mislih in tudi ni odredilo. Gledé ostalih ugovorov toženčevih se še pripomni: tožba se ni vložila proti tožencu kot dediču po Mariji K., ona temelji na zaveznem razmerji, ki s pravicami in dolžnostmi spornih strank kot dedičev po Mariji K. nima nobene dotike. Na ugovor kompenzacije se ni bilo ozirati, ker je pravda pokazala, da proti-

tirjatvam toženčevim nedostaje popolna likvidnost v smislu §-a 1459. obč. drž. zak. Prvi del tožiteljčinega petita je torej povsem upravičen. Glede zahtevanega pripoznanja, da je mati tožencu naročila, da ima po njeni smrti plačati tirjatev tožiteljici, — in glede zahtevanih obresti od dneva materine smrti do vročitve tožbe, moral se je zahtevek zavrniti, ker se tako naročilo ni dokazalo in ker je z materino smrtjo sicer nastopila dospelost tirjatve, ne pa uže tudi zamuda dolžnika. Zamuda pričela je še le z vročeno tožbo, ker se izvensodni opomin ni dokazal.

Na revizijo toženčevo predrugačilo je najvišje sodišče razsodbo druge instancije in je v soglasji s prvim sodnikom tožbo z naredbo z dne 20. novembra 1893, št. 13712 popolnoma zavrnilo.

Razlogi:

Po tožbenih navedbah, ki so se po pričah v glavnih potezih potrdile, smatrati je odredbo dne 24. junija 1891. l. zamrle Marije R., matere spornih strank, ki je razpolagala o svoji v plačilni obvezi toženčevi se nahajajoči tirjatvi v znesku 825 gld. liberalnim činom. Le-ta našel je svoj pravni izraz napram tožencu kot odpust, — napram tožiteljici pa kot cesija. Odpust je obojestransko pripoznan, zato o njem ni treba več govoriti. Daritev v korist tožiteljici značila se je po tožbeni pripovedi kot odstop polovice omenjene tirjatve, tičala je torej v odstopu in se je v taistem uresničila. Ako je pa to dognano, onda je bila daritvena obljuba materina navezana na propise zakona z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak., ker se predaja darilnega predmeta ni vršila in se tudi v tožbi niti ni trdila, — in ker odstopna pogodba, ki se zamore sicer po §-u 1395. obč. drž. zak. veljavno skleniti tudi brez predaje — ne more nadomestiti predaje. Za veljavno daritev »inter vivos« nedostaje torej napominane zakonite oblike, daritvi »mortis causa« pa nasprotuje nedostatek pogojev §-a 956. obč. drž. zak. Tožbena zahteva nima torej veljavnega pravnega naslova. Bilo je zato reviziji ugoditi in povsem utemeljeno razsodbo I. instancije zopet uveljaviti.

Dr. Ž.

d) Če se je volil užitek zemljišča podedovanega po nedoletnikih z dodatkom: „dokler ti mladoletniki ne bodo samosvojno gospodarili“, ostane volilojemniku dotlej, da najmlajši nedoletnik ne doseže polnoletnosti.

Z ustno oporoko de prot. 2. majnika 1885. l. imenoval je M. P. nedoletnike: sestri Marijo in Amalijo P. pa brata Feliksa P. dedičem zapuščini, obstoječi iz jedne njive, katero naj bi pa uživala stariša, dokler ti mladoletniki ne bodo samosvojno gospodarili.

Dovršivši štiriindvajseto leto tožila je Marija P. omožena F. stariša z malotno tožbo s sledečim zahtevkom:

Toženca M. P. in A. P., katerima se je s prisojilno listino z dné 12. avgusta 1885, št. 2908 zapuščina sina M. P., obstoječa iz njive vl. št. 160 — prepustila do polnoletnosti pogojno iz oporoke zglasivših se dédičev, katerim je pripala njiva v last slehernemu s tretjino v gospodarstvo in užitek, dolžna sta plačati tožiteljici M. P. omoženej F. za dôbo od njene dosegle polnoletnosti do sedaj, to je za $4\frac{1}{2}$ leta, namestek za tretjino navedenega užitka njive v znesku 45 gld. spr.

Okrajno sodišče v Ž. ugodilo je tej tožbi po celem obsegu z razsodbo z dné 20. aprila 1893, št. 1400, katero pa je razveljavilo višje deželno sodišče v Gradci z odlokom z dné 10. majnika 1893, št. 6389 ugodivši ničnostni pritožbi tožencev, uvažujé, da ni na mestu v predležem slučaju malotno postopanje, ker ne gre le za odškodnino užitka njive, katero sta bajé uživala toženca nad tožiteljčino polnoletnost, temveč odrekata toženca tožiteljici povsem pravico, uže sedaj zahtevati gospodarstvo tretjine one njive.

Po dognanem rednem ustnem postopanju je okrajno sodišče v Z. zopet ravno tako razsodilo z razsodbo z dné 16. julija 1893, št. 2189 mej drugim iz sledečih

razlogov:

Bistveni ugovor tožencev je ta, da je tožiteljica tožbo vložila prezgodaj, ker še ni upravičena do užitka tretjine zemljišča s svojo polnoletnostjo, temveč mora čakati, da so vsi trije dediči polnoletni, kar bo Feliks P. še le čez 6 let. Vender sta se morala oboditi v znižani tožbeni zahtevk 27 gld. kot namestek užitka za $4\frac{1}{2}$ leta, ker se ne more pritrditi mnenju, da bi imela tožiteljica

pravico še le takrat izključno uživati svoj delež, kedar bi bili vsi trije dediči polnoletni, kajti takšen strogejši nazor omenil bi bil zapustnik v oporoki gotovo izrecno, če bi bil sploh kaj tacega nameraval. V smislu §-a 484. obč. drž. zak. slednjič se ne smejo razširjati služnosti, marveč se morajo utesnjevati, v kolikor dopušča to narava in namen, radi katerega se je ustanovila služnost.

Na apelacijo je višje deželno sodišče v Gradci odbilo tožbo po celem obsegu z razsodbo z dné 30. avgusta 1893, št. 8565 iz sledečih

razlogov.

M. P. imenoval je v svojej oporoki dediči zapuščini, obstoječi iz jedne njive, sestri Marijo in Amalijo P. pa Feliksa P. — vsi nedoletniki — z enakimi deleži s poudarkom, »da ostane užitek starišem, dokler ti mladoletniki ne bodo samosvojno gospodarili.« — S to omejitvijo prisodila se je tudi zapuščina navédenim nedolétnikom. Tožiteljica meni, da preneha užitek gledé sleherne tretjine za dovršene polnoletnosti posameznega dediča, ne gledé na to, ali sta ostala nedoletnika uže postala polnoletna ali ne, ter zahteva od starišev povrnitev užitka, gledé njenega deleža od njenega 24. leta naprej do danes. A zapustnikove volje ni takó tolmačiti; nasprotno hotel je zapustnik, da uživata stariša célo njivo dotlej, da dosežejo vsi nedoletniki, torej tudi najmlajši, polnoletnost, v mislih je imel namreč ranjci vse tri dediče, ne da bi jih bil hotel ločiti; vsi trije morajo biti sposobni prevzeti gospodarstvo, kar se pa še le tedaj uresniči, kedar bo dovršil tudi najmlajši 24. leto. Sicer je pač možno, da odpade užitek zapóred gledé pasameznih ideelnih deležev, a to vsaj ni navadno. Iz tega razloga se da sklepati, da bi se bil izrazil zapustnik, v tem slučaju gotovo jasno in izrecno, da bi bil nameraval zaporedno prenehanje užitka. Na določbo §-a 484. obč. drž. zak. pa naj se nikar ne sklicuje, ker tu ne gre za to, kakó izvajati ali uživati služnost, temveč za to, ali obstoji pravica ali ne.

Tožiteljica vložila je revizijo utemeljujóc jo mej drugim tako-le:

Zapustnik imel je jasni namen, da olajša starišem njuno dolžnost preživljati otroke, s tem, da jima pridrží pravico do užitka njive. Vsaj pravi sam: »Dokler ti mladoletniki ne bodo samosvojno gospodarili.« To sklada se povsem z določilom §-a 141. obč. drž. zak.: »očetova dolžnost je skrbeti za živež svojih otrók, dokler

se sami preživiti ne morejo«. Izraz »do polnoletnosti« se ne krije z izrazom »dokler ne prevzame gospodarstva«. Če bi imela obveljati interpretacija višjega sodišča in bi morala čakati tožiteljica dotlej, da bodo zmožni vsi dediči prevzeti njivo v gospodarstvo, tožiteljica morda nikoli ne bode uživala svojega deleža; kajti vzela bi se lahko posameznemu dediču samosvojnost radi blaznosti ali zapravljalivosti, postavi se lahko uže polnoletnemu varuh ali skrbnik. —

Najvišje sodišče na Dunaji pa ni pritrdilo tej reviziji; in potrdila se je z razsodbo z dné 17. novembra 1893, št. 12354, odločba višjega sodišča, ne da bi se navedli posebni razlogi.

D1. —k.

Kazensko pravo.

K §-u 335. k. z.

Najvišje kot kasacijsko sodišče je z razsodbo z dne 2. decembra 1893, št. 9591 ničnostni pritožbi Franceta Š. ugodilo, razsodbo deželnega sodišča v Lj. z dne 28. junija 1893, št. 6708 kot nično razveljavilo in takoj razsodilo tako, da se Fr. Š. po smislu §-a 259. št. 3. k. p. r. oprošča obtožbe, da ni zavaroval $3\frac{1}{2}$ koraka v kvadratu merečo luknjo v podstrešnem podu svojega hleva, vsled česar je dne 21. maja 1893. l. zvečer padel delavec Anton M. skozi to luknjo na tla ter se ubil, da je torej vsled opuščenja obtoženčevega, od katerega je uže po njegovih vsakateremu lahko znanih nasledkih izprevideti zamogel, da utegne kako nevarnost za življenje, zdravje ali telo ljudij napraviti, resnično nastopila smrt človeka, s čimur da je obtoženec doprinesel pregrešek zoper varnost življenja po smislu §-a 335. k. z.

Razlogi:

Ničnostna pritožba pobija razsodbo s stališča št. 9. lit. a §-a 281, k. p. r. trdeča, da med opuščenjem obtoženčevim in smrtjo Ant. M. nedostaje za uporabo §-a 335. k. z. potrebne vzročne zveze ker si je Anton M. s pijanostjo sam zakrivil svojo smrt, in obtoženec za to ne more odgovoren biti, ter se je torej njegovo zadržanje na zakonu protiven način izreklo kaznivim. Pritožba je utemeljena. V stvarnem oziru dognano je po prvem sodniku, da se

zadevna luknja nahaja v podstrešnem podu obtoženčevega hleva kamor imajo le oni posli pristop, ki vedo natančno za luknjo, nje lego in razmere. nadalje da je obtoženec po nezgodi pripetivši se pastirju D. svojo družino posebej opozoril na to luknjo in dal napraviti ključ k vhodu na pod ter ukazal poslom, naj vhod zapirajo in ključ spravljajo. Če se uvažuje, da so po poročilu deželnega odbora kranjskega take luknje v cirkniškem okraji splošno v navadi, da se pod nadzorstvom stavbene oblasti napravljajo in da ta doslej nikake varnostne naprave ni predpisala, uvidi se, da utegnejo take luknje sicer same na sebi nevarne biti za telo ljudij, da se pa v navzočem slučaju glede na krajevne razmere in na okolščino, da imajo le posli, katerim je lega te luknje natančno znana, pristop na pod, pri navadnej pazljivosti hlapcev, katero je obtoženec vsekako smel domnevati, za varnost njih telesa ni bilo kar nič bati. Obtožencu bi se morala smrt Antona M. le tedaj v krivdo šteti, če bi bil svojim poslom odkazal ležišče na podu, kar se pa ni zgodilo. Tudi je bila okolščina, da upravne oblasti pripuščajo take nezavarovane luknje v stanu ga prepričati, da po zakonu ni zavezan karkoli zaradi varnosti ukreniti, in da ga zaradi tega opuščejoja nikaka odgovornost zadeti ne more. Ker je obtoženec vrh tega ukazal, naj se pod zaklepa in vstop ubrani neudeležencem, ne da se mu nikake krivde očitati, med njegovim zadržanjem in smrtjo Antona M. ni one zveze, katero domneva § 335. k. z. in misliti je, da je ponesrečenec vsled svoje pijanosti, torej sam nakopal si smrt. Bilo je torej prvosodno razsodbo uporabljajočo pravopomotno na ta slučaj kazensko določbo §-a 335. k. z. kot nično razveljaviti in po smislu §-a 288. št. 3. k. p. r. takoj v stvari izreči oprostilno razsodbo. M.

Iz upravne prakse.

**K uporabi zakona z dne 18. marcija 1878, št. 31. drž. zak.
in odmeri hišno-razrednega davka.**

Delniška družba I. poseduje dve hiši v vasi Z. in sicer ima jedna h. št. 30., druga pa h. št. 34. Prva dogotovila se je uže leta 1872., v drugi priredila pa so se iz skladišča stanovanja uže l. 1849.